

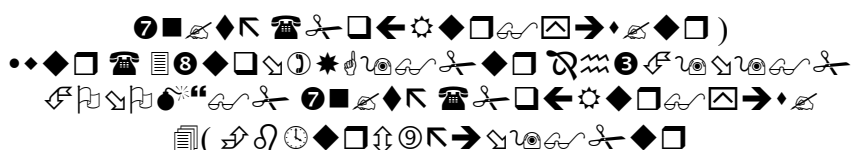
บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

นับตั้งแต่ปี 2459 ที่รัฐบาลได้นำเอา “สหกรณ์” มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมุ่งหวังให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งและดำเนินงานสหกรณ์ เพื่อการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิก โดยสมาชิก ซึ่งยึดมั่นในหลักและวิธีการสหกรณ์ ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่สืบทอดเจตนารมณ์มาจากคุณค่าสหกรณ์ (Co-operation Values) การส่งเสริมการสหกรณ์ที่ผ่านมา สถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับหลายๆ ประเทศ ที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่น และมีขีดความสามารถที่ขับเคลื่อนภารกิจที่มีต่อสมาชิกสหกรณ์ตามความคาดหวัง จากการหนุนเสริมที่สำคัญ ได้แก่ การออกกฎหมาย การจัดตั้งหน่วยงานรัฐเพื่อการส่งเสริมการสหกรณ์ การอุดหนุนด้านเงินทุน ตลอดจนการหนุนเสริมด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์แก่ประชาชน (คณะกรรมการพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติ, ม.ป.ป. : ระบบออนไลน์)

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินอีกประเภทหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม กระทั่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังได้มีบทบัญญัติกำหนดว่าด้วยสหกรณ์ให้เป็นแนวนโยบายแห่งรัฐ โดยกำหนดไว้ในหมวด 5 นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 7 แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ มาตรา 84 (9) มีความว่า รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ให้เป็นอิสระและการรวมกลุ่ม การประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ ตลอดจนทั้งการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการดำเนินกิจการด้านเศรษฐกิจ

สหกรณ์หรือในภาษาอาหรับเรียกว่า ซิรกะฮฺ ตะอาวันียะฮฺ เป็นความร่วมมือในการลงทุน โดยมีการตกลงและสัญญากันระหว่างสองคนหรือมากกว่าสองคน ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ลงทุนออกค่าใช้จ่าย ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้นำทุนดังกล่าวไปดำเนินการบนพื้นฐานของการแบ่งผลประโยชน์ตามที่ได้สัญญาไว้ ซึ่งในสหกรณ์นี้จะใช้หลักมูอเราะฮะฮะฮะ¹ ทั้งนี้ เนื่องจากฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ลงทุนและอีกฝ่ายหนึ่งนำทุนดังกล่าวไปดำเนินการเพื่อให้เกิดกำไรโดยปราศจากดอกเบี้ย สหกรณ์จึงวางอยู่บนพื้นฐานความเป็นมิตรสหาย ความเป็นครอบครัวเดียวกัน ความร่วมมือช่วยเหลือกัน และความพยายามอันจะนำมาซึ่งสิ่งที่ทะเลาะ² ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ I ตรัสว่า

(المائدة : 2)

ความว่า “และจงร่วมมือกันในเรื่องดีงามและความยำเกรง และจงอย่าได้ร่วมมือกันในเรื่องที่เป็นบาปและการเป็นศัตรูกัน”

(อัลมาอิดะฮฺ : 2)

¹ เป็นเงินฝากที่สมาชิกฝากไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ไปดำเนินการ และสหกรณ์จะแบ่งกำไรจากผลการประกอบการให้แก่สมาชิกตามสัดส่วนที่ได้ตกลงกัน

² สิ่งที่ไม่ดีตามหลักการของศาสนาอิสลาม

สหกรณ์อิสลามจัดอยู่ในรูปแบบของการทำธุรกรรมที่เรียกว่า ชะริกะฮฺหรือชิริกะฮฺ³ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท (อิซา อับดุลฮฺ, อ้างถึงใน อับดุลรอฮิด เจมะมะ. ม.ป.ป. : 7 – 8) คือ

1. ชิริกะฮฺตุลอินาน คือ สัญญาลงทุนเพื่อประกอบธุรกิจระหว่างหุ้นส่วนบุคคลจำนวน 2 คนขึ้นไป และเมื่อได้ผลกำไรจากการทำธุรกิจนั้นก็เอามาแบ่งกันตามสัดส่วนที่ได้ตกลง

2. ชิริกะฮฺตุลมุวาอะอะฮฺ คือ การที่บุคคลจำนวน 2 คนขึ้นไป ทำสัญญาทำธุรกิจโดยที่ต่างคนต่างก็ลงทุน ซึ่งทุนนั้นไม่ได้นำมาเป็นหุ้น แต่เมื่อได้กำไรนำมาแบ่งกันตามที่ตกลงและต่างคนต่างก็รับผิดชอบในความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการทำธุรกิจในอนาคตชิริกะฮฺ

3. ชิริกะฮฺตุลอัฮฺตาน คือ การที่บุคคลจำนวน 2 คนขึ้นไป ทำสัญญาเป็นหุ้นส่วนกันในการรับจ้างทำงานใดงานหนึ่ง เมื่อได้ค่าตอบแทนก็นำมารวมกันแล้วแบ่งกันอย่างเท่ากัน โดยไม่คำนึงว่าค่าจ้างของใครได้มากกว่ากัน

4. ชิริกะฮฺตุลญูฮฺ คือ การที่บุคคลจำนวน 2 คนขึ้นไป ทำสัญญาเป็นหุ้นส่วนกันในการทำธุรกิจซื้อสินค้าด้วยกัน แล้วต่างคนต่างก็นำไปขาย เมื่อได้กำไรนำมารวมกันแล้วแบ่งกันตามที่ตกลงไว้

สหกรณ์อิสลามจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของชาวมุสลิมจัดเป็นองค์กรสหกรณ์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งและสมาชิกทุกคนได้รับประโยชน์จากการร่วมทำธุรกรรมที่ปราศจากดอกเบี้ยและการไม่ละเมิดสิทธิระหว่างกัน ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ I ตรัสว่า

﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَأْكُلْ اَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالرِّبَاۙ اَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً ۗ وَارْتَدُوْا اِلٰى رَبِّكُمْ تَسْلِيْمًا ۝۱۸﴾
 ﴿وَلَا تَأْكُلْ اَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالرِّبَاۙ اَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً ۗ وَارْتَدُوْا اِلٰى رَبِّكُمْ تَسْلِيْمًا ۝۱۹﴾
 ﴿وَلَا تَأْكُلْ اَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالرِّبَاۙ اَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً ۗ وَارْتَدُوْا اِلٰى رَبِّكُمْ تَسْلِيْمًا ۝۲۰﴾
 ﴿وَلَا تَأْكُلْ اَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالرِّبَاۙ اَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً ۗ وَارْتَدُوْا اِلٰى رَبِّكُمْ تَسْلِيْمًا ۝۲۱﴾
 ﴿وَلَا تَأْكُلْ اَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالرِّبَاۙ اَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً ۗ وَارْتَدُوْا اِلٰى رَبِّكُمْ تَسْلِيْمًا ۝۲۲﴾
 ﴿وَلَا تَأْكُلْ اَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالرِّبَاۙ اَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً ۗ وَارْتَدُوْا اِلٰى رَبِّكُمْ تَسْلِيْمًا ۝۲۳﴾
 ﴿وَلَا تَأْكُلْ اَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالرِّبَاۙ اَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً ۗ وَارْتَدُوْا اِلٰى رَبِّكُمْ تَسْلِيْمًا ۝۲۴﴾
 (ص : بعض من آية 24)

ความว่า “และแท้จริงส่วนมากของผู้มีหุ้นส่วนร่วมกัน บางคนในพวกเขามักละเมิดสิทธิของอีกคนหนึ่ง เว้นแต่บรรดาผู้ศรัทธาและประกอบความดีทั้งหลาย และพวกเขาเช่นนี้มีน้อย”

(คัด : ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ 24)

ท่านเราะฮฺสูล ρ กล่าวไว้ในหะดีษบทหนึ่งว่า
 ((أَنَا تَأَلَّفْتُ الشَّرِيكِيْنَ مَالَمْ يَخُنْ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ ، فَإِذَا خَانَ خَرَجْتُ مِنْ بَيْنَهُمَا))

(رواه أبو داود، د.ت. : 3383)

ความว่า “ฉันเป็นคนที่สามพร้อมกับเพื่อนร่วมหุ้นส่วน トラバิดที่พวกเขาไม่บิดพลิ้วผู้อื่น หากคนหนึ่งคนใดบิดพลิ้วผู้อื่นแล้วไซ้ ฉันก็จะทิ้งพวกเขาทั้งสอง”

(บันทึกโดย Abu Dawud, n.d. : 3383)

ความหมายของหะดีษข้างต้นคือ “ฉัน (พระองค์อัลลอฮ์ I) จะอยู่เคียงข้างพวกเขาทั้งสองเพื่อดูแลและคุ้มครอง ฉันจะประทานความเป็นสิริมงคลแก่การค้าของพวกเขา หากเมื่อใดเกิดการบิดพลิ้วขึ้นระหว่างทั้งสองแล้ว ฉันก็จะละเว้นความเป็นสิริมงคลและความช่วยเหลือต่อพวกเขาทั้งสอง” (Wahbah al-Zuhaili, 2002 : 796)

³ เป็นการสัญญาลงทุนประกอบธุรกิจร่วมกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป หลังจากได้กำไรแล้วก็เอามาแบ่งกันตามสัดส่วนที่ได้ตกลงเห็นชอบของทั้งสองฝ่าย

สหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด เป็นสหกรณ์ที่จัดอยู่ในประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์ เกิดขึ้นจากการรวมตัวของนักกิจกรรมมุสลิมที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางการเงินและการลงทุน เนื่องจากที่ผ่านมามีชาวมุสลิมขาดการตื่นตัวในเรื่องการลงทุน การทำธุรกิจ อันเนื่องมาจากขาดเงินทุนในการดำเนินธุรกิจ ส่วนผู้ประกอบการบางคนจะกู้เงินเพื่อดำเนินธุรกิจจากสถาบันการเงินที่มีดอกเบี้ย เช่น จากธนาคารพาณิชย์ และธนาคารอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ พวกเขาจึงมีการหารือกัน ศึกษาดูงานการดำเนินงานสหกรณ์ต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ ในที่สุดจึงได้มีการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด โดยดำเนินการขออนุญาตจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ และได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากภาครัฐฯ โดยตั้งชื่อสหกรณ์นี้ว่า “สหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด” ทะเบียนเลขที่ อ.008335 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 มิถุนายน 2535 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ ส่งเสริมให้ชาวมุสลิมรู้จักการเก็บออม รวมทั้งยังเป็นแหล่งเงินทุนที่ส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการให้สามารถดำเนินธุรกิจโดยอาศัยแหล่งเงินกู้ที่ไม่มีดอกเบี้ย ด้วยเหตุนี้ จึงได้เริ่มส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์เพื่อการลงทุนและประกอบธุรกิจประเภทต่างๆ ให้มากขึ้น อันเป็นการพัฒนาชุมชนและสังคมเป็นต้นมา

ปัจจุบันสหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด ได้ดำเนินงานมาแล้วครบรอบ 20 ปี ได้ให้บริการด้านเงินฝากแก่สมาชิกและชุมชน แบ่งบัญชีเงินฝากออกเป็น 4 ประเภท คือ 1. เงินฝากค่าหุ้นสำหรับสมาชิกรายเดือน 2. เงินฝากรักษาทรัพย์ (อัลวะดือฮะฮ) 3. เงินฝากเพื่อการลงทุน (มูอเราะฮะฮะฮ) และ 4. เงินฝากสะสมทรัพย์เพื่อกิจการหัจญ์

ส่วนการบริการสินเชื่อเป็นการดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรของสหกรณ์กับสมาชิกตามหลักการอิสลามโดยช่องทางธุรกรรมวิธีต่างๆ ที่ปราศจากดอกเบี้ย ดังนี้

1. อัลบัยอ มูรออะฮะฮะฮ หมายถึง การซื้อขายสินค้าในราคาต้นทุนบวกกำไร
2. อัลบัยอ มูอัจญ์ล หมายถึง การซื้อขายสินค้าในราคาต้นทุนบวกกำไร โดยผู้ซื้อตกลงจ่ายเป็นงวดๆ ภายในระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้
3. อัลบัยอ สาลัม หมายถึง การซื้อขายที่ผู้ซื้อตกลงจ่ายค่าสินค้าล่วงหน้า และผู้ขายจะส่งมอบสินค้าให้ภายหลัง
4. อัลบัยอ อีสติจญ์รือร์ หมายถึง การซื้อขายที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงซื้อขายสินค้าชนิดหนึ่งเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน ภายในระยะเวลาหนึ่งโดยได้ตกลงกันลักษณะของสินค้า ราคา สินค้าและจำนวนสินค้า ส่วนการจ่ายค่าสินค้านั้นจะจ่ายเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือนก็ได้
5. อัลอิญาเราะฮะฮ หมายถึง การเช่าหรือจ้าง กล่าวคือ การขายผลประโยชน์ หรือขายบริการด้วยราคาที่กำหนด ค่าว่าผลประโยชน์นั้น คือประโยชน์ที่สามารถใช้ได้จากสิ่งของหรือทรัพย์สิน ในขณะที่ความหมายการขายบริการ คือการขายแรงงานทั้งที่ใช้แรงงาน การบริการ พลังความคิด ทักษะความสามารถ และอื่นๆ ที่สามารถนำมาคิดค่าจ้างได้
6. อัลบัยอ อีสติซนาอ หมายถึง การซื้อขายสิ่งที่สั่งให้ทำ หรือสั่งให้ผลิตออกมา (การจ้างทำ) โดยคู่สัญญาต้องมีข้อกำหนดรายละเอียดประเภทของสิ่งที่สั่งผลิตหรือสั่งทำ ชนิด ลักษณะ ปริมาณ หรือจำนวนที่แน่นอน ชัดเจน ไม่มีข้อคลุมเครือ ไม่มีช่องทางที่จะขัดแย้งกัน

สหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด บริหารงานโดยคณะกรรมการบริหารสหกรณ์จำนวน 15 คน โดยสหกรณ์มีสาขาทั้งหมด 11 สาขา ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา สิ้นปี พ.ศ. 2554 สหกรณ์มีสมาชิก จำนวน 73,638 คน ประธานกลุ่มสมาชิกจำนวน 400 คน เจ้าหน้าที่/พนักงาน จำนวน 80 คน มีสินทรัพย์ 1,168 ล้านบาท ทุนเรือนหุ้น

367,553,978 บาท ทุนสำรอง 4,164,546.69 บาท เงินรับฝากจากสมาชิก 636,676,170.20 บาท เงินกู้ยืมจากแหล่งอื่น 281,723,834.04 บาท และกำไรสุทธิประจำปี 16,378,780.73 บาท และได้มีการตั้งงบประมาณโครงการลงทุนต่างๆ ประจำปี 2555 ได้แก่ ร้านวัสดุก่อสร้าง (อู่ฟาน อีสตานา) หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยอิสลามยะลา หอพักนักศึกษา มอ.ปัตตานี อู่ฟานเอสเตท อู่ฟานเครื่องเขียน ทองคำแท่ง ร่วมลงทุนกับสมาชิก สวนยาง/สวนปาล์ม และบ้านรั้งนก รวม 122,000,000 บาท (รายงานกิจการประจำปี 2554 สหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอู่ฟาน จำกัด) ในปี พ.ศ. 2554 สหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอู่ฟาน จำกัด ได้รับการรับรองการประกันคุณภาพโดยได้รับรางวัลสหกรณ์มาตรฐานดีเลิศจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นผลงานมาจากความร่วมมือร่วมใจกันจากหลายฝ่าย คณะผู้สอบบัญชี เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ตลอดจนคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ รวมทั้งสมาชิกทุกคนจนทำให้สหกรณ์ได้รับรางวัลอันสามารถยืนยันได้ว่า การบริหารงานของสหกรณ์ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพอย่างสูง (สหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอู่ฟาน จำกัด : 2554)

ปัจจุบันได้มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานสหกรณ์จำนวนมากมาย เช่น วิชาวัลย์ ศิลปสร (2548) ได้ศึกษาการวิเคราะห์แนวโน้มการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำกัด ปีการบัญชี 2548 – 2550 พบว่า แนวโน้มการดำเนินงานของสหกรณ์ด้านทุนเรือนหุ้น ธุรกิจรับฝากเงิน ธุรกิจสินเชื่อ สินทรัพย์ หนี้สิน ทุนของสหกรณ์ รายได้ค่าใช้จ่ายและกำไรสุทธิ ในช่วง 36 เดือนข้างหน้านั้นจะมีอัตราการขยายตัวต่อเดือนเพิ่มขึ้นเกือบทุกรายการ ยกเว้นจำนวนสมาชิกที่มีอัตราการลดลงเดือนเว้นเดือนอย่างต่อเนื่อง ส่วนแนวอับดุลรอมนัน ยามาอะ (2550) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามในจังหวัดปัตตานีระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามปัตตานีกับสหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอู่ฟาน จำกัด พบว่า การบริหารจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามปัตตานี จำกัด อยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ปัญหาการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย แต่มีความต้องการปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะต้องการให้มีการจัดตั้งสหกรณ์สาขาท้องถิ่นแต่ละอำเภอเพื่อให้สมาชิกมีความใกล้ชิดและติดต่อสหกรณ์ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอู่ฟาน จำกัด พบว่า การบริหารจัดการอยู่ในระดับความเหมาะสมปานกลาง ปัญหาการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง โดยต้องการให้มีการปรับปรุงด้านการออมทรัพย์ให้มีระบบฝากถอนเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบด้วย และชนิษฐา พลษา (2551) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการของกลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์บ้านศรีสงคราม ตำบลผาน้อย อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารจัดการของกลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์บ้านศรีสงคราม ด้านระบบงาน ไม่มีแผนในการปฏิบัติงาน ด้านระบบเงิน ยังไม่มีกฏกติกาในการบริหารจัดการที่ชัดเจนและการบัญชียังไม่เป็นระบบ สำหรับด้านบุคลากร ยังขาดความรู้ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วม จากกระบวนการวิจัยครั้งนี้ทำให้กลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์บ้านศรีสงครามมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ และใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ตลอดจนมีการปรับปรุงแบบการบริการจัดการเป็นไปในทิศทางที่มีส่วนร่วมมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการสหกรณ์อิสลามด้วยเครื่องมือทางการเงิน กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอู่ฟาน จำกัด ของสมควร วิบูลย์เชื้อ พบว่าความสามารถในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอู่ฟาน จำกัด นั้นได้มีการกำหนดแผนให้มีการเพิ่มจำนวนสาขาบริการปีละ 1 แห่ง โดยรับสมาชิกเพิ่มขึ้นปีละ 10,000 คน ด้วยเหตุนี้เองสหกรณ์จึงมีสาขาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนทั้งสิ้น 11 สาขา เป็นผลให้โครงสร้างองค์กรสหกรณ์เป็นองค์กรขนาดใหญ่ และมีสายการบังคับบัญชาหลายชั้นตอน ส่งผลให้ขาดความคล่องตัวในการบริหาร ซึ่งไม่เหมาะกับโครงสร้างของ

สหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วไปที่มีสายบังคับบัญชาสั้น เพราะต้องเน้นการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว ส่วนความสามารถในการบริหารงานของฝ่ายบริหารซึ่งส่วนใหญ่รับราชการเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ไม่ใช่เป็นนักบริหารมืออาชีพและไม่มีเวลาบริหารจัดการประจำ ณ ที่ทำการของสหกรณ์ และการวางแผนงานในแต่ละปีมักจะเน้นการเพิ่มจำนวนสมาชิก การเพิ่มจำนวนสาขาบริการใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และร่วมลงทุนในกิจการต่างๆ เป็นหลัก ขณะเดียวกันการบริหารจัดการลูกหนี้ของสหกรณ์มีไม่มีประสิทธิภาพ มีอัตราหนี้ค้างชำระเกินค่าเฉลี่ยของออมทรัพย์ที่อยู่กลุ่มเดียวกัน เห็นได้จากตลอดระยะเวลา 4 ปีบัญชีสหกรณ์มีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (หนี้สงสัยจะสูญ) ทุกปี การใช้ทรัพย์สินให้ผลตอบแทนต่ำเนื่องจากมีการซื้อทรัพย์สินถาวรเพิ่มขึ้นทุกปีแต่ไม่สามารถนำไปสร้างประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ แต่กลับเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายเช่นค่าเสื่อมราคาและค่าซ่อมแซมบำรุงรักษามากกว่ารายได้ ส่วนแผนงานร่วมลงทุนที่เพิ่มขึ้นได้รับผลตอบแทนต่ำเช่นกัน ในขณะที่ต้องจ่ายค่าตอบแทนให้กับสมาชิกที่นำเงินมาฝากในอัตราที่สูงกว่ารายได้จากการร่วมลงทุน (สมควร วิบูลย์เชื้อ, ม.ป.ป. : ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับ ปรมศวรร อินทรชุนชน กล่าวไว้ว่า คณะกรรมการมักจะให้ความสำคัญกับความเจริญรุ่งเรืองของตัวสหกรณ์ ดังจะเห็นได้จากการจัดหาที่ดินและก่อสร้างอาคารสำนักงานสหกรณ์ที่ใหญ่โตมากกว่าพัฒนาชีวิตของตัวสมาชิก (ปรมศวรร อินทรชุนชน, ม.ป.ป. : ออนไลน์)

จากจำนวนสมาชิกสหกรณ์ที่เพิ่มขึ้นมากกว่า 70,000 คน มีสินทรัพย์มากกว่า 1,000 ล้านบาท ภายใต้การบริหารงานของคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่เพียง 95 คน และมีสาขามากถึง 11 สาขา รวมทั้งได้รับการรับรองการประกันคุณภาพโดยได้รับรางวัลสหกรณ์มาตรฐานดีเลิศจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ และสภาพปัญหาที่ตั้งกล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงแนวโน้มการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์อับนุ อีฟฟาน จำกัด ในทศวรรษหน้าว่าจะมีแนวโน้มการบริหารงานสหกรณ์จะเป็นไปในทิศทางใด โดยการวิจัยครั้งนี้จะใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) มาใช้ในการวิจัย เพื่อให้ทราบถึงการบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์อับนุ อีฟฟาน จำกัด ในอนาคต เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการบริหารงาน การกำหนดแผนนโยบายและแผนการกำหนดรูปแบบการบริหารที่เหมาะสม รวมทั้งแก้ไขปัญหาและจัดข้อบกพร่องในการบริหารงานของสหกรณ์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวโน้มการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์อับนุ อีฟฟาน จำกัด ในทศวรรษหน้า (2557 - 2566)

1.3 คำถามการวิจัย

แนวโน้มการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์อับนุ อีฟฟาน จำกัด ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2557 - 2566) ในขอบข่ายเนื้อหา 6 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ โครงสร้างและการจัดองค์การ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การให้บริการสมาชิก การจัดสวัสดิการสมาชิก และการสร้างความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างไร

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญและจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

- 1.4.1 ได้ทราบแนวโน้มการบริหารจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด ในทศวรรษหน้า (2557 - 2566) ทั้งที่เป็นแนวโน้มที่สอดคล้องและไม่สอดคล้อง
- 1.4.2 ได้ข้อมูลที่สำคัญจากผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร สหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด ในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจ รวมทั้งกำหนด ทิศทางการบริหารของสหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 1.4.3 เป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาค้นคว้าพัฒนาการด้านสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามต่อไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อหาแนวโน้มการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด ในทศวรรษหน้า (2557 - 2566) ครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตของเนื้อหาที่ศึกษาและใช้ในการสร้างแบบสอบถามได้มาจากการศึกษา เอกสาร ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้กรอบแนวคิดการวิจัย 6 ด้าน ดังนี้

- 1.5.1.1 วัตถุประสงค์
- 1.5.1.2 โครงสร้างและการจัดองค์การ
- 1.5.1.3 การบริหารทรัพยากรมนุษย์
- 1.5.1.4 การให้บริการสมาชิก
- 1.5.1.5 การจัดสวัสดิการสมาชิก
- 1.5.1.6 การสร้างความร่วมมือระหว่างสหกรณ์

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 21 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ตามคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสหกรณ์โดยตรง ได้แก่ อดีตประธาน สหกรณ์ อดีตคณะกรรมการสหกรณ์ ประธานสหกรณ์ปัจจุบัน คณะกรรมการสหกรณ์ปัจจุบัน ผู้ตรวจ กิจการสหกรณ์ จำนวน 9 คน
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถด้านเศรษฐศาสตร์ สหกรณ์ และผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับสหกรณ์ จำนวน 5 คน
3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ปฏิบัติและผู้มีประสบการณ์ ได้แก่ ผู้บริหาร/ผู้จัดการ สหกรณ์ฯ สมาชิกอาวุโส โดยมีคุณสมบัติทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 5 คน

1.5.3 การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะในช่วง 10 ปี ข้างหน้า (2557 - 2566)

1.6 นิยามศัพท์

แนวโน้ม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตตามการคาดการณ์และความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในอีก 10 ปีข้างหน้า

สหกรณ์ออมทรัพย์อิบ努อัฟฟาน จำกัด หมายถึง สหกรณ์ออมทรัพย์ออมทรัพย์อิบ努อัฟฟาน จำกัด ทุกสาขาครอบคลุมทั้ง 4 จังหวัดภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา

ทศวรรษหน้า หมายถึง ช่วงเวลาการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ออมทรัพย์อิบ努อัฟฟาน จำกัด ระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2566

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์อิบ努อัฟฟาน จำกัด และมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. อดีตประธานคณะกรรมการสหกรณ์ อดีตคณะกรรมการสหกรณ์ ประธานคณะกรรมการสหกรณ์ปัจจุบัน คณะกรรมการสหกรณ์ปัจจุบัน ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

2. นักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

3. ผู้บริหาร/ผู้จัดการสหกรณ์ฯ สมาชิกอาวุโสของสหกรณ์

เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) หมายถึง เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิจัยเชิงอนาคต เป็นเทคนิคการวิจัยที่ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน ได้พัฒนาขึ้นโดยการผสมผสานระหว่างเทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) กับเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi) เข้าด้วยกัน โดยสรุปขั้นตอนสำคัญๆ ของเทคนิคการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดผู้เชี่ยวชาญการวิจัย

2. การสัมภาษณ์รอบที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตอบและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเกี่ยวกับการคาดการณ์แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

3. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อสร้างเป็นเครื่องมือสำหรับการทำเดลฟาย

4. การสร้างเครื่องมือ

5. การทำเดลฟายรอบที่ 2 และ 3

6. การนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นภาพอนาคต

1.7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ดังนี้

1.8.1 I อ่านว่า “สุบหานะฮู วะตะอาลา” เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า อัลลอฮ์ผู้ทรงมหาบริสุทธิ์ ผู้สูงส่งยิ่ง เป็นคำสรรเสริญที่มุสลิมกล่าวหลังจากเอ่ยพระนามของอัลลอฮ์ I

1.8.2 ๐ อ่านว่า “คือลัทธิลอส อลัทธิ ะสลัถั” เป็นคำสรรเสริญและขอพรแต่
ท่านนบีมุหัมมัด ๐ แปลว่า ขอพระองค์อัลลอฮฺ I ทรงสดุดีและให้ความสันติแก่ท่าน

1.8.3 () วงเล็บปีกกาจะใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

1.8.4 (()) วงเล็บคู่จะใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

Prince of Songkla University
Pattani Campus